

Elämäni kirja

Esko Kyöstilä

Elämäni kirja

kirjoittanut

Esko Boelius / Kyöstilä

Kirjaksi saattanut Marianne Mattila mitään alkuperäisestä tekstistä muuttamatta ja mitään sensuroimatta. Ainoastaan kuvat on lisätty.

Kuvat enimmäkseen Esko Kyöstilän ottamia

WANDA & LOU
C. 1911

125 130 135 140 145 150 160

Boéliuksen perhe Kyläsaarella.

Yläriivi:

Väinö Edvard, Johan Leonard, Vihtori Klefus, Kalle Maurits
27.7.1886 — 28.9.1883 — 26.4.1878 — 29.9.1880 —
21.12.1939 27.8.1939 9.12.1961 17.6.1936

Kustaa Nikodemus

1.6.1882 —

15.12.1935

Alariivi:

Selim Matias, Amanda Kunikunda, Frans Yrjö, Tekla Amanda
16.2.1891 — 3.3.1854 — 4.10.1894 — 22.9.1872 —
20.4.1971 9.5.1932 20.2.1962 30.9.1938

Fanni Katri Maria, Arvo Esko Robert

1.8.1888 —

12.6.1892 —

.8.1975

21.8.1971

Elämäni kirja

Mikä vaativa nimi! Toivoni olisi, että jotakin elämästä, sen haaveista, pettymyksistä tulisi tähän merkityksi. Ei mitään rajoittavaa, eikä määrättyä. Tunnelmia, elämyksiä, hetkiä, tapauksia, vähäisiä, pieniä, ehkä mitättömiltä näyttäviä, ehkä suuria- , kaikkia ailahteluja sisimmässä – sydämen vaatimia.

”Sinun armosi on suuri minua kohtaan.

Sinä olet pelastanut minun sieluni tuonen syvyydestä” Ps. 86:13

Olen syntynyt sunnuntai aamuna 12. kesäkuuta 1892 kello 5. Äitini Amanda Kunnikunda o.s. Knihti Nakkilasta / s.3.3.1854. k. 9.5.1932. oli silloin vähän yli 38 vuoden. Isäni Gustaf Erhard Boelius (s.15.6.1849. k.21.2. 1905.) oli silloin 43 vuoden ikäinen. Vanhin siskoni Tekla (s.22.9. 1872) oli silloin jo 20-vuotias.

Vihtori (s. 26.4.1878) oli 14-vuotias

Kalle (s.22.9.1880) oli 12-vuotias

Kustaa (s.1.6. 1881) oli 11-vuotias

Juho (s.28.9.1883) oli 9-vuotias

Väinö (s.27.7. 1886) oli 6-vuotias

Fanni (s. 1.7. 1888) oli 4 vuoden ja

Matti (s.16.2.1891) oli vähän yli vuoden vanha. Pari vanhempaa tyttöä,

Sandra ja Eetla sekä poika Selim Topias olivat kuolleet nuorina. Heistä ei minulla ole mitään muistoa, muuta kuin mitä on kerrottu. Santra ja Eetla olivat Teklan ja Vihtorin välistä ja Topias Fannin ja Väinön välistä.

Lapsena olin heiveröinen ja pieni. Lastenkamarin uunista olin kuitenkin kerran kylvänyt tuhat pitkin lattiaa ja paitamattina juoksimme Matin kanssa kesän lämmössä pihalla telmien. Äidillä oli suuri talous hoidettavana, meijerit, myllyt ja sekatavarakaupat, joten hän ehti hyvin vähän lasten parissa olemaan. Meillä oli useita palvelijoita ja meistä lapsista huolehti enon Hilma, joka oli uskollinen nuori tyttö. Hänestäkään ei minulla ole mitään mielikuvaa. Ensimmäinen kuva lapsuudestani on kerta, jolloin tiellä oli ojassa alava kohta ja siinä sammakoi-
ta, joita me Matti-veljen kanssa kepeillä meloimme yrittäen tietysti saada niitä maalle, mutta kun ne eivät tulleet, aloimme lyödä niitä. Siihen hätiin tuli joku sivukulkija, joka torui meitä kovin, että räökkäämme eläimiä. Kotona kerroimme asiasta ja siellä saimme äidiltä vielä kovemmat sapiskat.

Kun sain nuoremman veljen Frans Yrjön 4.10.1894. olin kahdenvuotias. Tietysti vauva sai äidin kaiken huomion osakseen ja minä jäin ikään kuin osattomaksi. Tästä syystä kerran hain suuren vasaran ja kun vauva nukkui sänkykamarissa keskellä lattiaa olevassa ”lullussa”, aioin lyödä sillä häntä päähän. Onneksi Tekla, vanhin sisko oli tullut perässäni ja takaapäin sai vasarastani kiinni. Mielessäni on kuva myssypäisestä lapsesta kehdossa ja kohotetusta vasarastani – mutta ajatuksistani tahi aikeistani ei minulla ole mitään muistikuvaa, eikä siitäkään, mitä siitä oli seurauksena.

Sen jälkeen syntyneestä Martti pojasta pidin kovasti ja itkin katkerasti hänen kuolemaansa. Muistan kun äiti herätti meidät, kun pikkuveli oli kuolemassa. Suuret silmät avautuivat pari kertaa - kiersivät katsoen ympärillä olevia ja sitten painuivat umpeen. Se oli minusta surullinen hetki.

Arkun koristamiseen tarvittiin kukkia, ja äiti lähetti meidät pyytämään Helinin tädiltä, Iso-Riutan tyköä, myrtin oksia. Täti antoi niitä paljon. Fanni sisko kysyi maksua, niin täti sanoi: ”Olisitko niistä maksanutkin? Ei tarvitse, myrtti pitää siitä, että sitä leikataan.” Arkun mukana oli joitakin keinotekoisia kukkia ja tummanvihreitä kotkansiipiä. Muistan ne erikoisesti, kun kukkien joukossa oli valkoisia pompuloita, kuin lumipalloja ja yksi kotkansiivistä irtautui ja me asetimme sen muistoksi salin seinälle, jossa se oli useita vuosia.

Itse hautajaisista en muista mitään, mutta myöhemmin muistan äidin itkeneen usein, ja meistä se oli ikävää ja surullista.

Pitkän aikaa jälkeenpäin itkeskelin. Muistan kerran, miten kiipesin piirongin ulosvedettyjen laatikkojen varassa katsomaan peiliin ja siinä surullisia, itkuisia kasvoja katsellessa lauloin pikkuveikkoa muistellen: ”Kukkuu, kukkuu, kaukana kukkuu, aina Saimaan rannalla, ei ole ruuhta rannalla, joka minun Marttini kannattaa.

Ääni ei tahtonut tulla ollenkaan, kun lauloin: ”ruuhet on rannalla pienoiset, Marttini sormet on hienoiset.” Ja kun olin laulanut: ”surutonta hetkee en muistakaan, kun ei jo Marttini tulekkaan”, niin itkin pitkän aikaa ja sitten menin sängyn alle, jossa nukuin surut unohduksiin. Tämä kuva on mielessäni selvimpiä ja elävimpiä.

Sisällä leikkiessä usein unohduin sängyn alle nukkumaan, ja sieltä sitten joskus keskiyöllä hiivin omaan sänkyyn viluisena ja peläten. Pahempi oli, jos jäi nukkumaan heinäsuuliin ja tallin parveen.

Ei kotonani, eikä koko kylässä ollut hyvää pyykkivettä ja siksi mentiin joenrantaan vaatteita pesemään, ”pyykille”. Tavallinen paikka oli Kolanderin ranta Kivinillä, joskus harvoin käytiin Arbeliuksen rannassa ja joskus Launosissa. Kaikkiin niihin oli kolmen kilometrin matka. Aikaisin aamulla ajettiin hiljaisella hevosella sinne ja kesällä pääsimme me lapset mukaan. Se oli riemullinen retki.

Rannassa saimme melskata mielin määrin vedessä ja maalla, kun vain emme lianneet narulla kuivuvia puhtaiksi pestyjä vaatteita. Tällaiselta retkeltä on ensimuistonani, miten rantakivillä hypellessäni putosin veteen kyljelleni vaatteitten kastuessa kokonaan.

Vanhemmille ei asiasta puhuttu, vaan koetettiin vääntää suurimpia vesiiä pois pöksyistä, joina oli väljät klahvipöksyt, joita me nimitimme ”jantturihousuiksi”.

Vasta sitten kun mentiin ruokaa hakemaan, sai äiti tietää asiasta.

Aivan pieninä taaperruksina kuljimme kesällä Launosten rannassa uimassa. Sinne oli matkaa noin kolme kilometriä ja pieniä kun olimme, piti välillä usein levätä. pari kolme kertaa pysähdyttiin tien varteen istumaan. Lähellä rantaa oli Matssonin torppa, jossa herttainen Matssonska antoi meille aina hyvää paksua viiliä, jossa kuori oli varsin paksu. Sitten jaksettiin mennä juoksujalkaa rantaan asti. Uimapaikkana oli vene- ja ruuhilaituri, matala kaivettu ranta, jossa vesi oli aina hyvin lämmintä. Siellä oli harvoin muita lapsia ja me saimme olla yleensä rauhassa. Joskus siinä ongittiin, joskus tehtiin ja uitettiin kaarna- ja savilaivoja. Siellä päivä kului nopeasti ja nälkä ajoi illaksi kotiin. Joskus tuli isä mukaan katiskoita kokemaan.

Hänellä oli aina pieni kirves kainalossa ja me saimme Matin kanssa vuoroin kuljettaa rohtimista kalasäkkiä tahi harvaa koria, johon sitten kalat.

Mahdoin olla enempää kuin kolmen vanha, kun kerran mentiin Matin kanssa taas Kivinin rantaan uimaan eräänä pyhänä. Ennen varsinaista jokirantaa oli siinä vähäinen ojamainen juopa, jonka yli johti kaarisilta. Siinä oli tällä kertaa lapsia ongella. Se oli minulle uutta, että ongessa oli oikea koukku ja siihen pantiin mato. Minäkin pyysin saada onkia ja sellainen minulle annettiin ja käskettiin laittaa mato. Se tuntui kauhistuttavalta, kun se kiemurteli sormissa. Jotenkin se terävän koukun kärkeen meni ja sitten piti kolmasti sylkeä syöttiä ja heittää se kauas veteen.

Siinä oli salakoita, pieniä särkiä ja ahvenia. Joku tuollainen salkki tarttui onkeeni ja sitten sitä oltiin ylpeätä miestä.

Isommilla pojilla, oli Kaukaasia tupakoita mukana, tuskin niitä meillä silloin oli. Joka tapauksessa muistan, miten miehelle annettiin tupakka, ja sitä piti vetää posket lommossa. En muista, miten se meni kurkkuun, tuskin siitä montaa sauhua sai yksin vetää, kun jo toinen tahtoi siitä jatkaa. Koko päivä viivytettiin nyt Arbeliuksen rannassa ja siellä tukki-ponttoonin sillan ääressä käytiin uimassa ja taas ylös tupakalle. En muista montako poikaa meitä oli, mutta koko 25 kpl puntti tuli polte-tuksi ennen iltaa. Kotiin tulosta en muista mitään, mutta jälkeinpäin kerrottiin, että koko viikon olin ollut kovin kipeänä ja että ”henkeä katsottiin vain valkoisesta nenän nipukasta.” En muista, tuliko siitä muuta rangaistusta tai saivatko vanhemmat selville taudin syyn. Muuten kun meillä oli useita renkipoikia ”trenkipirtissä” ja me mielel-lämme joskus tahdoimme mennä kuulemaan heidän juttujaan ja katso-maan mitä he siellä puuhasivat, oli meidän määrä tuoda heille tupa-koita omasta kaupasta ennen kuin pääsimme sinne. Luultavasti he tyr-kyttivät tupakkaa meillekin, ettemme vain sanoisi muille. Eräs näistä ”trenkipojista” oli hyvin kätevä ja hän näperteli pienet ”lamuska reet ” Matille ja minulle. Silloin oli meillä vuohi ja kuttu. Tuo vuohi veti meitä sarvista kulkevan hihnan avulla noissa parire ’issä.

Kerran hankikelillä menimme halkometsään vetäen häkkirekiäm-me ja Matilla oli isän pikkukirves samallalailla kuin hänellä vasemman käden kyynärtaipeessa, terä ulospäin. Noin kilometrin päässä Kotijär-ven rannalla, nykyisen Kyläsaaren pysäkin kohdalla, jota ei vielä sil-loin ollut siinä, oli silloin pieni tervalepikkö. Siitä Matti kaatoi puun, se pätkittiin n.11/2 m rangoiksi, jotka sitten raahasimme kotiin, ja niis-tä sitten halottiin pieniä ”klapeja”, joilla sitten lämmitimme lastenka-maria.

Tästä muistui mieleeni: samassa puusuojaossa oli hyvin vanha keittiökaappi. Se oli hyvin kaunis ja säilynyt, vain ovi oli irtautunut. Sen me kerran pilkoimme pieniksi klapeiksi ja samana iltana poltimme niistä suurimman osan lastenkamarin uunissa niin, että uuni tuli liian kuumaksi, Sillä kerralla muistan sepittäneeni pitkän sadun pikku tontuista, pulloista ja pienistä luolista maan sisässä. Sadun kerrontaa riitti koko illan. En muista, olinko silloin vielä mitään kirjoja lukenut, vaikka viisivuotisenä jo aapista luin, mutta mielikuvitus lensi vilkkaana.

Samassa puusuojaossa oli lautoja parsilla ja siellä parsien päällä oli tuulimyllyn ”trälliratas” akseleineen. Tästä vanhemmat pojat Jukka, Väinö ja Mattilan Teutori tekivät vintturin. Ratas sovitettiin akselinsa varaan lautojen väliin ja sitten pitkä köysi kiinnitettiin yhteen puolaan, alapäähän kiinnitettiin peltipönttö, jonka korvien läpi pujotettiin rimahalko ja siinä sitten köyden pää kiinni. Matti veli meni pönttöön sisälle, minä en mahtunut enää ja siksi jäin toiseksi kerraksi.

Pojat ylhäällä panivat keppejä kangiksi rattaan puolien väliin ja väänsivät vuoroaan vaihtaen. Pönttö nousi ja pojat hoilasivat kuin lauttamiehet vinssinsä ääressä. Matti oli jo saamaisillaan lautoihin kiinni tahi vetikö hän jo niistä, joka tapauksessa jonkun kanki lipsahti ja pönttö tuli alas niin, että mossahti, eikä Matille kuinkaan käynyt, mutta ei hän uudelleen mennyt enkä minäkään enää uskaltanut. Tämä tapahtui niin sanotussa Majurin suulissa. Majurin talon oli isäni ostanut ja muistan tyhjän alastoman rakennuksen, jossa lattialla oli viljaa kuivumassa. Miten kauvan talo oli tyhjänä ja käyttämättömänä, sitä en muista. Sen talon pihaan oli rakennettu mylly ja meijeri ja kauvempaan oli tuo puusuoja, joka rakennettiin pienen tallin ja navetan päähän. Talli oli parhaita leikkipaikkojamme, se kun oli tyhjä. Joskus vieraitten hevonen sinne vietiin.

Kerran oli kaupunkilaisvieraita tullut meille ja heillä oli olutkori samaisessa tallissa kätkeytyä, josta kävivät sitten janoansa juomassa. Enon Eemelin ja Matin kanssa löysimme kätkön ja sitten otimme pullon, jonka joimme, vaikka se oli meistä kovin pahaa kaljaa. Asiasta ei kukaan saanut vihiä.

Meijerissä olivat äiti ja Tekla-sisko hoitajina. Alussa oli oikea meijerska neiti Lamminen. Tuo neiti asui meidän vieraskamarissa, eli kylmäsä kamarissa tuvan perällä. Olin ehkä parin kolmenvuotias, kun minulla meni oikean käden käsivarsi poikki. Se lastoitettiin ja kannoin sitä kaulaliinalenkissä. Muistan kuinka tuo neiti Lamminen kerran tuli kamaristaan tupaan ja nähtyään minut sanoi: ”Pipi, pipi” ja sekös mua huvitti. Muuta en koko tädistä muista. Oliko hän rouva vai neiti- ehkä rouva, koska häntä muistan sanotun ”Lammiska”.

Meijerin koneenkäyttäjänä muistan olleen Kalle-veli, ja rimakla-peja pätki Väinö. Kerran kun istuin konehuoneen kynnyksellä, lennähti terävä riman pätkä niskaani niin, että tuli paha haava, josta arpi on säilynyt niskassani vieläkin. Vanhemmat veljet l. niin kuin sanottiin ”pojat” kertoivat, että höyrypannun savupiipussa oli niin kova veto, että jos heitti lakin uuniin, se lennähti sieltä ylös ja pihalle.

Meijerissä oli kova koneen kohina ja maitokannujen sälinä. Jos siellä puhui, kuului puhe ulos, vaikka sisällä ei tahtonut saada selvää, mitä toinen puhui. Maitoa ja kurnupiimää olivat usein lapset hakemassa aina viiden kilometrin päästä Pihlavasta asti.

Kerran oli pari poikaa hakemassa maitoa suppusuiseen kannuunsa. Äiti ei huomannut katsoa kannuun, vaan kiireissään täytti kannun ja antoi lapsille pyytäen maksua, joka oli 25 penniä. Silloin toinen poika sanoi, että raha oli kannussa ja työnsi äkkiä likaisen kätensä kannunpohjalle asti ja kopeloi rahat sieltä pohjalta. Sieltä tuli likaiset kuparilantit maidolla pestyinä, samalla käsikin puhdistui. Äitiä tuo huvitti, olisihan hän voinut kaataa maidon ensin toiseen astiaan. Maito maksoi silloin 10 p. litra. 15 p. kaksi litraa.

Esko Boelius, myöhemmin Kyöstilä kertoo muistelmissaan yksityiskohtaisesti lapsuudestaan Porin Kyläsaassa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Hän kuvailee tapoja, rakennuksia, leikkejä, perhettään, naapureita, kouluelämää ja paikallista elämää muutenkin. Jonkin verran myös nuoruudesta ja aikuisuudesta on kerrottu.

Marianne Mattila on toimittanut nämä muistelmat kirjaksi. Hän on kirjoittajan pojan tytär.

